

מחודדים

ת"ר ושננתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפיק (קידושין ל.)

אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה העומדים בין בים ובין ביבשה המקום ירחם עליהם ויושיעם ויוציאם מצרה לרוחה ומאפילה לאורה ומשעבוד לגאולה השתא בעגלה ובזמן קריב ונאמר אמן:

גליון זה הוקדש ע"י אמנו ראש משפחתנו תל"ט א לעילוי נשמת וקנין הרה"ח המפואר שמו מפאריס ר' דוד אליהו גרינוואלד זצ"ל בן הרה"ח ר' יוסף חיים זצ"ל נלב"ע כ"ב סיון תשע"ה

סיכומי דף היומי

מערכת: 073-249-0403
sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל נלב"ע כ"ו ניסן תשע"ז

גליון 353/4

בבא בתרא דף ג'. יום ו' פרשת שלח - כ"ב סיון תשפ"ד

שיעור הכותל באורך ורוחב. הלכות בניין בית הכנסת.

דף ג' - ע"א

ללישנא בתרא - היזק ראייה בין שותפים בחצר הוא היזק, וזה מה ששנייה השותפים שרצו לעשות מחיצה בחצר - והיינו שרצו לחלוק חצר ביניהם - בונים את הכותל באמצע, שכיון שחילקו החצר חייבים לעשות כותל ביניהם משום היזק ראייה, [ואילו ללישנא קמא שהפירוש 'שרצו לעשות מחיצה' היינו שרצו לעשות כותל, קשה למה שנינו במשנה בונים את 'הכותל' היה צריך לומר בונים אותו].

מה ששנינו במשנה שאין חובב לבנות כותל אלא אם שניהם רצו לחלוק החצר - היינו רק כשאין בחצר ח' אמות שאז אין בה כדי חלוקה - ד' אמות לכל אחד, אבל אם יש בה כדי חלוקה יכול אחד מהם לכופף השני לחלוק, ואז חייבים גם לעשות כותל משום היזק ראייה.

שותפים שרצו והתנו ביניהם לחלוק יכולים לחזור בהם, ואפילו אם עשו ביניהם קנין סודר, שכל קנין שאין מקנה או משעבד בו שום דבר לחבירו הוא קנין דברים שאינו קונה, אבל אם ביררו ביניהם החלקים ועשו קנין על זה, או שהלך כל אחד מהם בחלק שבידו לעצמו ועשה קנין חזקה - אינם יכולים לחזור בהם.

קיבלו חז"ל, גויל - אבנים שאינם משופים, גזית - אבנים משופים, כפיסין - שני אריחים שכל אחד רחב טפח ומחצה וביניהם טפח מלא טיט, לבינין - לבינים ברוחב ג' טפחים. המקבל עליו לבנות כותל לחבירו מאבנים וטיט באמצע - י"א שאם הטיט הוא חול וסיד יהיה האמצע טפח, ואם הוא מאבנים דקות וטיט צריך יותר מטפח, וי"א שאם נעשה מאבנים דקות וטיט צריך טפח, ואם נעשה מחול וסיד די בפחות מטפח.

כל כותל בגובה ד' אמות צריך רוחב לכל הפחות ה' טפחים [כמבואר משיעור עובי הכותל במשנה], אך אם מגביה יותר אין צריך לתת לכל ד' אמות עוד ה' טפחים רוחב כדי שיעמוד, שהרי מצינו בבית ראשון שכותל אמה טרקסין שהפסיק בין היכל לקודש הקדשים היה בגובה ל' אמה ולא היה רוחב אלא ו' טפחים, ומחמת הטפח שהיה יותר ברוחב היה אפשר להגביה הרבה.

דף ג' - ע"ב

לעילוי נשמת

האשה החשוכה מרת אסתר ע"ה בת הרה"ח רבי פינחס זצ"ל נלב"ע כ"ב סיון ת.נ.צ.ב.ה.

בבית שני לא היה אפשרות לעשות כותל אמה טרקסין להבדיל בין ההיכל לקודש הקדשים בבית ראשון - מפני הגובה, אף על פי שכותל שהעובי ששה טפחים יכול לעמוד אפילו כשהוא גבוה יותר ד' אמות, מ"מ הוא רק עד גובה של ל' אמה, ובית שני היה יותר גבוה.

נאמר 'גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון' - שהיה בית שני גדול מבית ראשון בגובה הבניין כנ"ל, וגם היה גדול בשנים - שבית ראשון עמד ת"י שנה ובית שני ת"כ שנה.

כותל שהרוחב ו' טפחים שיכול לעמוד עד גובה ל' אמה - היינו רק כשיש עליו תקרה ומעזיבה שמעמידו.

לא עשו בבית שני במקום כותל של אמה טרקסין מקצת כותל העשוי מבניין והשאר פרוכת - שאין עושים מחיצה אלא בכולה בנין - כמו בית ראשון, או בכולה פרוכת - כמו משכן.

איבעיא אם שיעורי עובי הכותל הנאמר במשנה כולל גם עובי טיח שיש בכותל, או שהוא רק עובי אבנים בלי טיח, לרב נחמן בר יצחק כיון שכוונת המשנה ללמד כמה טפחים צריך השותף ליתן מחלקו, מסתבר שהשיעור כולל טיח, ודחו: כיון שאין בטיח טפח לכן לא מגו שיעורו, ונפשט הם בלי הסיד שהרי הלבינה בעצמה ג' טפחים.

לא יסתרו בית הכנסת עד שיבנו בית כנסת אחר, והטעם: י"א שמה יהא מקרה ויפגעו ויתרשלו ולא יבנו, וי"א שעכשיו אין להם מקום להתפלל, ונפק"מ אם יש להם מקום להתפלל עכשיו.

מרימר ומר זוטרא סתרו ובנו בית הכנסת של הקיץ בחורף, ובית הכנסת של החורף בקיץ.

גם אם גבו מעות לבניין החדש, ומסודר הלבינים וקורות הגג מתוקן ומוכן לכך - לא יסתרו בית הכנסת הישן, שמה יצטרכו מעות לפדיון שבויים וישתמשו בהם.

מסכת בבא בתרא

בבא בתרא דף ב'. יום ה' פרשת שלח - כ"א סיון תשפ"ד

השותפים שרצו לעשות מחיצה. היזק ראייה בבית ובחצר

דף ב' - ע"א

משנה. שותפים שרצו לעשות מחיצה בחצר כל אחד נותן מחלקו חצי מקום לכותל וגם חצי האבנים, ולכן אם נפל הכותל לאחר שנים רבות אין אחד יכול לומר שכל הכותל נבנה בחלקי והאבנים שלי, גם אם הוא מוחזק וכגון שנפל הכותל בחלקו.

שותפים שבונים כותל בחצר בונים כמנהג המדינה, ואין חבירו יכול לומר שרוצה כותל מסוג אחר של אבנים.

אם המנהג לבנות גויל שהעובי ו' טפחים כל אחד נותן ג' טפחים, גזית כל אחד נותן טפחים ומחצה, כפיסין כל אחד נותן טפחים, לבינין כל אחד נותן טפח ומחצה.

בגינה של ירקות מחייבים אותם לבנות כותל בין הגינות, אבל בקעה של שדה תבואה אין מחייבים אותה, ואם אחד מהם רוצה לבנות כותל כונס לתוך שלו ובונה, ועושה סימן הנקרא חזית מבחוץ להראות שהכותל והמקום שלו, לפיכך אם נפל הכותל לאחר הרבה שנים המקום ואבנים שלו, ואם שניהם עושים כותל באמצע ועושים חזית מצדדי הכותל, לפיכך אם נפל הכותל לאחר הרבה שנים האבנים והמקום שייך לשניהם.

דף ב' - ע"ב

ללישנא קמא - מה ששנינו במשנה השותפים שרצו לעשות מחיצה בחצר בונים הכותל באמצע, פירוש של 'מחיצה' היינו שרצו לעשות כותל בין שניהם [וכמו שמצינו לעניין כלאים שכותל נקרא מחיצה], והחידוש שבונים באמצע הוא באופן שאחד ביקש מהשני לבנות מחיצה ונתרצה לו השני שאינו יכול לומר שלא הסכמתי אלא למנוע היזק ראייה ודי במחיצה דקה, אבל לא בניין ככותל עבה שמונע תשמיש בחצר, וקמ"ל שחייב לבנות כותל עבה, [ועיין דף ג'. לישנא בתרא].

ללישנא קמא היזק ראייה בין חצר השותפים אינו היזק, ולכן אין שותף יכול לכופף השני לעשות מחיצה ביניהם כדי שלא יראה עסקיו, כיון ששניהם משתמשים שם באופן קבוע אינם עושים שם דברים צנועים, ולכן אינו חייב אלא במחיצה של יתדות עצים נמוכים תקועים בארץ והיא היכר שלא יעבור אחד לרשות חבירו.

היזק ראייה בגינה הוא היזק משום עין הרע, ולכן אסור לעמוד בשדה חבירו בשעה שהיא עומדת בקומותיה.

כותל חצר שבין שני שותפים שנפל יכול שותף אחד לחייב השני לחזור ולבנות עמו, שכבר הסכימו ראשונים בכותל, ולא חייב להגביה אלא עד ד' אמות אע"פ שכותל ראשון היה יותר גבוה מזה.

היזק ראייה מבני רשות הרבים הוא היזק, ולכן כופים כל אחד מבני החצר לתת חלקו בבניין בית שער ודלת לחצר שלא יהיו בני רשות הרבים מסתכלים שם.

אין שותף יכול לכופף חבירו לחלוק החצר עד שיהא בה ד' אמות לזה וד' אמות לזה.

היזק ראייה בבית הוא היזק שהרי אדם עושה בביתו דברים צנועים, ולכן הבונה כותל כנגד חלון חבירו צריך להרחיק ראש הכותל מהחלון ד' אמות, גם אם הכותל גבוה מהחלון או שנמוך ממנו כדי שלא יסמוך לכותל ויסתכל בחלון, וכן לא יבנה כותל כנגד חלון כדי שלא יאפיל אורו.

היזק ראייה מגג הסמוך וגבוה מחצר חבירו הוא היזק כיון שהשתמשות החצר הוא בקביעות והשתמשות הגג אינו בקביעות ואין בעל החצר יכול לדעת מתי בעל הגג עולה לגג ולהימנע אז מעשית דברים צנועים, ולכן חייב בעל הגג לעשות מעקה גבוה ד' אמות.

אם יש בבית הכנסת הישן בקעים ויכול ליפול – מותר לסתור גם אם עדיין לא בנו החדש, ורב אשי לאחר סתור בית הכנסת שמצא בה ביקוע הכניס שם מיטתו כדי שלא יתייאש מבנינו, ולא הוציאה עד שגמרו כל הבניין ותיקנו בו מרוב.

בבא בן בוטא נתן עצה להורדוס לסתור בית המקדש ולחזור לבנות – או משום שמצא בו בוטא, או משום שאין לחשוש שמלכות תחזור בה לבנות.

הורדוס היה עבד לבית חשמונאי, נתן עיניו בתינוקת אחת מבית אדוניו, וכששמע בת קול שכל עבד שימרוד עכשיו יצליח הרג כל אדוניו ושייר התינוקת, עלתה לגג והרימה קולה שכל האומר 'מבית חשמונאי אני' עבד הוא, שהרי לא נשארה אלא תינוקת אחת ונפלה מגג לארץ וותמה, הטמינה הורדוס ז' שנים בדבש, ו"א או כדי לקרר יצרו או כדי שיאמרו הבריות שנשארה.

בבא בתרא דף ד'. יום שב' קרחה שלח' כ"ג סיון תשפ"ד

הורדוס. ביאור המחלוקות בין ת"ק לרבי יוסי.

דף ד' – ע"א

הורדוס הרג כל החכמים – מפני שהם פסלוהו מלהיות מלך, מפסוק 'מקרב אחיך תשים עליך מלך' – ולא עבד.

הורדוס לא הרג את בבא בן בוטא – כדי שיוכל להתיעץ עמו, ועשה לו עטרה מסביב עיניו מעור האנקה שבערו קשה כמחטים וניקף עיניו, ורצה הורדוס לנסות ובא אליו ואמר לו שיקלל את הורדוס ולא ידע שהוא הוא ולא רצה מפני שפחד ממנו, ואף אם אינו כאן – 'עוף השמים יוליך הקול', אמר הורדוס: אילו ידעתי שהחכמים זהירים כל כך לא הייתי הורגם.

הורדוס שאל את בבא בן בוטא תיקון למעשיו, אמר לו שכיון שכיבה אורו של עולם והוא התורה, ילך ויעסוק באורו של עולם והוא בית המקדש, וי"א שאמר לו שמשום שסימא עינו של עולם והם החכמים ילך ויתעסק בעינו של עולם, השיבו הורדוס שמפחד ממלכות רומי, אמר לו שישלח שליח לבקש מהם רשות וילך שנה ויתעכב שנה ויחזור שנה ולביתיים יסתור בית המקדש ויחזור ויבנה וכך עשה, שלחה לו המלכות: אם לא סתרת אל תסתור, אם סתרת אל תבנה, אם סתרת ובנית – עבדים רעים לאחר שעושים מבקשים רשות, אם נתגאית בכלי מלחמה, ידענו כך שאינך לא מלך ולא בן מלך, אלא עבד שנעשה בן חורין מאליו.

מי שלא ראה בנין הורדוס לא ראה בנין נאה מימיו, שהיה בנוי משיש ירוק ולבן, וי"א גם משיש כחול, שורת אבנים אחת נכנסת ואחת יוצאת, כדי לקבל הסייד, ואמרו החכמים שלא לצפות טובה, שכך יראה כגלי ים.

דניאל נתן עצה לנבוכדנצר לפדות עיונות בצדקה, ומשום כך נענש שהורידהו מגדולה או ששמו אותו בגוב אריות, **בבא בן בוטא נתן עצה להורדוס לתקן עוונות**, שאינו דומה לנבוכדנצר – מפני שהיה עבד וחייב במצוות, או ששאני בית המקדש שאי אפשר לבנות בלי המלכות.

תקרא אסתר להתך – זה דניאל, ו"א על שם שחתכוהו מגדולתו, וי"א על שם שכל דברי מלכות נחתכים על פיו.

מה ששינו במשנה בחיוב בניית הכותל 'הכל כמנהג המדינה' [אע"פ שכבר פירטה המשנה מנהג כל מקום] הוא שגם אם המנהג הוא לבנות רק בלולבי דקלים וענפי עץ ערמוניים יכול לעכב לבנות כך.

מה ששינו במשנה 'לפיקך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם', הגם שבלאו הכי צריך לחלק בין שניהם כיון שהם מונח ברשות שניהם – קמ"ל שאפילו בנפלו כולם לרשות אחד מהם, או שהכניס אחד מהם לרשותו, וטוען שהוא בנה אותם לבדו והם שלו, יכול שותף שני להוציא ממנו חצי בלי ראייה, שכיון שידוע ששותפים הם, ממילא אין מוחזק באבנים ראייה שהם שלו, ששותפים אינם מקפידים זה על זה בנכסים המשותפים שיהא מונח אצל שני.

מה ששינו במשנה: 'וכן בגינה מקום שנהגו לגדור מחייבים אותו אבל בבקעה מקום שנהגו שלא לגדור אין מחייבים אותו' – היינו שסתם גינה חייב מפני שהיזק ראייתה קשה, אבל בבקעה שאין היזק קשה אינו חייב אלא במקום שנוהגים כן. [לאביי: 'מקום שנהגו לגדור מחייבים אותו' נאמר על בקעה, שאם נוהגים לגדור חייב, לרבא: נאמר על גינה, שסתם גינה כמקום שנהגו לגדור].

דף ד' – ע"ב

בקעה ומקום שלא נהגו לגדור ואחד מהשותפים בנה כותל לבד – כונס לתוך שלו ועושה חזית, **ללשון א' לרב הונא** – היינו שכופה ראשי הכותל לצד חצר חבירו, **ללשון ב' לרב הונא**: 'כופה לצד חצירו, לרבי יוחנן' – טח בטיט בראש הכותל מבחוץ.

כותל שנעשה מהוצא – לאביי: אין לו תקנת חזית, ואם עשאה אחד מהם יביא עדים ויחתמו לו שהוא עשה, **לרב נחמן ורבינא**: גם בו יש תקנת חזית, שמוסב ראשי הנצרים לצד חבירו, וטח בטיט.

מה ששינו במשנה 'אם עשו מדעת שניהם בונים את הכותל באמצע ועושים חזית מכאן ומכאן' – לרב אשי: תקנה היא לרמאי – שאם אחד מהם עשה חזית יעשה גם שני, **לרבינא**: קמ"ל שיש תקנת חזית בכותל שנעשה מהוצא ושלא כאביי.

משנה. הקונה ג' שדות סביב שדה חבירו וגידרם, ונמצאה שדה אמצעית מוקפת מג' רוחות – פטור האמצעי מלהשתתף שאינו מועיל לו כלום, שכולם יכולים להיכנס מצד רביעי.

לתנא קמא משמע שדווקא כשהקיפו מג' רוחות פטור אמצעי, אבל אם גידר גם צד רביעי מחייבים אותו, הגם שאין חיוב כותל בבקעה – הוא רק כותל של ד' אמות שמונע היזק ראייה, אבל צריך כותל עשרה טפחים שמונע בחמות להיכנס שם.

רבי יוסי חולק על תנא קמא, וסובר שאם עמד ניקף וגידר רביעית מגלגלים עליו לשלם הכל, שהרי גילה דעתו שרוצה בגדר.

ביאור מחלוקת תנא קמא ורבי יוסי:

לרב הונא: לתנא קמא: – אם הקיף מד' הרוחות, וכל שכן אם עמד ניקף וגידר רביעית – משלם הכל לפי דמי קנים, שיכול לטעון שדי לו בכך. לרבי יוסי: – בין גידר המקיף ובין הניקף, משלם לו חצי מכל ההוצאות.

לחייא בר רב שסובר שלרבי יוסי אינו חייב אלא דמי קנים:

א. בין שגידר מקיף או ניקף, לת"ק: אינו חייב אלא דבר מועט שצריך ליתן לשומר בכל שנה כשהשדה בקומותיה, ולרבי יוסי: משלם דמי קנים.

ב. לת"ק: אם גידר מקיף, חייב רק על כותל רביעי, ופטור לראשונים [כיון שעמדו ימים רבים ונפטרו מהם בבי"ד], ואם גידר ניקף רביעית פטור מכלום, ולרבי יוסי: בשני אופנים חייב על כל הכתלים.

ג. לת"ק: אם הניקף גידר רביעית מגלגלים עליו את הכל, אבל אם גידר מקיף חייב רק על רביעית, ולרבי יוסי: בשני האופנים מגלגלים עליו את הכל.

ד. לת"ק: בין גידר מקיף בין גידר ניקף משלם, ולרבי יוסי: אם גידר הניקף משלם – שגילה דעתו שרוצה בגדר, אבל אם גידר המקיף – אינו נותן כלום.

בבא בתרא דף ה'. יום א' פרשת קרח - כ"ד סיון תשפ"ד

ועשיית הישר והטוב. כותל שנפל. פריעת חוב תוך הזמן.

דף ה' – ע"א

לרבינא היו ד' שדות סביב השדה של רוניא וגידרם, ותבע מרוניא שיתן לו חצי מההוצאות, שהרי הלכה כרב הונא אליבא דרבי יוסי, שאם הקיף רביעית מגלגלים עליו הכל לפי מה שגדר. וסירב רוניא. אמר רבינא: תן לי לכל הפחות דמי קנים בזול, וסירב. אמר לו: תן לי לכל הפחות דבר מועט שהיית צריך ליתן לשומר, וסירב. אמר רבא לרוניא: טוב לך ליתן לו שכר שומר כמו שנתרצה רבינא, שאם לו תתן לו, אחייב אותך ליתן כפי מה שגדר, שכן הלכה.

רוניא קנה שדה במיצר שדה של רבינא, ורבינא רצה לסלק משום דין בר מצרא, שנאמר 'ועשית הישר והטוב'. אמר רב ספרא בן רב ייבא לרבינא, שיעשה הוא הישר והטוב ולא יסלק, משום שהוא עני וצריך שדה לפרנסת ביתו. ויש מפרשים: משום שהיתה לרוניא עוד שדה בין השדות של רבינא, ומרוויח בזה שהשדות סמוך זה לזה.

משנה. כותל חצר שנפל – יכול השותף לחייב את השני לבנות עמו עד גובה ד' אמות, וזה השיעור למנוע היזק ראייה.

אם השותף תובע מהשני חצי מההוצאות לאחר שבנה – נאמן השותף לומר שפרע, עד שיביא התובע עדים שתבע ולא נתן לו. שחזקה שנתן כיון שחובה עליו לסייע לו, ודין זה גלוי לכולם, ולא היה בונה משלו עד שצווק עליו בבית דין.

בנה בגובה יותר מד' אמות – לא מחייבים השותף להשתתף עמו בחלק הגבוה יותר מד' אמות. אך אם בנה השני כותל אחר כנגד, כדי ליתן עליהם תקרה, אע"פ שעדיין לא נתן התקרה מגלגלים עליו להשתתף בכל הוצאות הכותל שבנה חבירו, שגילה דעתו שנוח לו בגובה זה. ואינו נאמן לומר שכבר פרע, כיון שאין דין זה ידוע, ועד שיחייבו אותו בית דין לא יתן.

דף ה' – ע"ב

לוזה שטוען שפרע חוב בתוך הזמן – לריש לקיש: אינו נאמן, שאין הדרך לפרוע בתוך הזמן והלוואי שיפרע בזמן, וכן פסק מר בר רב אשי. **לאביי ורבא:** נאמן, שלפעמים מזדמן לו מעות בתוך הזמן ופורע, כדי שלא יטרידנו המלוה כשיגיע הזמן, וכן פסקו רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע.

מה ששינו 'עד ארבע אמות בחזקת שנתן' היינו גם אם טוען שנתן קודם שהשלימו הכותל, ואף לריש לקיש – כיון שזמן פירעון הוא אחר כל נדבך ונדבך.

מה ששינו 'אם סמך לו כותל אחר בחזקת שלא נתן עד שיביא ראייה שנתן', הוא גם בטוען שנתן לאחר גמר בניית הכותל – שאין דין זה גלוי לכל שחייב, ואינו משלם עד שיחייבוהו בית דין.

להלכה אין אדם נאמן שפרע בתוך הזמן, ואם מת הלווה בתוך הזמן מוציאים החוב מיורשים, ואין המלוה צריך להישבע שלא פרע לו הלווה, אף שתמיד מי שבא להיפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה, כאן שונה שחזקה אין אדם פורע בתוך זמנו.

בבא בתרא דף ו'. יום ב' פרשת קרח - כ"ה סיון תשפ"ד

דיני מחיצה וחזקה

דף ו' – ע"א

איבעיא: תבע לאחר זמן, ואמר 'פרעתיך בתוך זמני' – אם נאמן במיגו שאם היה משקר היה אומר 'פרעתיך בזמני', או שאינו נאמן במיגו נגד חזקה שאין אדם פורע בתוך הזמן.

מה ששינו ברישא במשנה 'עד גובה ארבע אמות בחזקת שנתן', שעל כרחך מדובר שאומר שפרע לו קודם שגמר לבנות הכותל, שאם אמר שפרע לאחר שגמר לבנות אין שום חידוש, אין להוכיח מזה שנאמן לומר לאחר זמן שפרע תוך הזמן – שזמן התשלום על כותל היא לא בגמר כל הבניה, אלא בכל שורה זמנה מיד בגמר השורה.

מה ששינו בספא במשנה שאם סמך לו כותל אחר אינו נאמן שפרע הגובה שהם יותר מד' אמות, אין הטעם משום שאומר לאחר הזמן שפרע בתוך הזמן, אלא גם אם אומר שפרע לאחר הזמן אינו נאמן, שאין דין זה גלוי לכל שחייב, ובוודאי לא פרע מעצמו. לזוה שהודה שחייב למלווה, ולאחר זמן תבעו המלווה ואמר הלווה 'פרעתי' – נאמן.

ואם אמר 'לא היו דברים מעולם' חייב, שהרי זה כאילו הודה שלא פרע [וכבר הודה שלוחו], שכל מי שאינו לווה אינו פורע.

מה ששינו 'שאם הגביה אחד מהשותפים הכותל למעלה מד' אמות, וסמך לו השני כותל אחר אע"פ שלא נתן עליו את התקרה מגלגלים עליו את הכל'

לרב הונא: אפילו סמך רק כנגד חצי הכותל באורך או בגובה, חייב בכל הכותל, שכיון שהתחיל סופו לגמור וליתן תקרה, וגילה דעתו שנוח לו בהגבהה. אמנם אם עשה בניין מועט משוך בקרן זוית של ביתו כנגד כותל הראשון – אינו משלם כנגד הכל, שאין בניין כזה עשוי להמשיך.

לרב נחמן: בכל אופן חייב רק כמה שסמך כנגד. אמנם אם הכין בכותל מקום שאפשר לסמוך עליו הנחת ראשי קורות עליה על הכל או שהניח עץ ארוך ועב להניח עליו ראש קורות – בסופו להגביה עוד כגובה ראשון, ונותן חלק בכל הגובה.

הגביה אחד מהשותפים הכותל, ועשה בו חלונות לצד השותף להנחת ראש הקורות

אינה חזקה שהשני השתתף עמו בבניית הכותל, שיכול לטעון שעשה זאת כדי שלא יתקלקל הכותל לאחר זמן אם השני רצה לסמוך לו כותל אחר וישלם על כך, ואפילו הניח בצידי החורים נסרים עבים להגן על ראש הקורות.

החזיק להניח קורות כבדים על כותל חבירו, על ידי שהניחם בפניו שעה אחת ושתק, וטען שמכר לו או שנתן לו במתנה השתמשות זו - החזיק גם להניח ראשי קורות דקים.

החזיק להניח קורות דקים על כותל חבירו, ללשון א' לרב נחמן: לא החזיק להניח עליו קורות כבדות תחת אלו, ללשון ב' לרב נחמן: החזיק, וכן סובר רב יוסף.

היה לו חזקה בחצר חבירו שיטפטפו מגגו מי גשמים לתוכו על פני כל אורך גגו בלי מרזב - החזיק גם לעשות מרזב שיקלחו כל מי הגג במקום אחד, שהרי זה עדיף לבעל החצר. החזיק שיקלח מרזב במקום אחד - ללשון א' לרב נחמן לא החזיק שיטפטפו על פני כולו, ללשון ב' לרב נחמן החזיק, אבל לא החזיק לעשות שם גג של צריף שמכסים אותו בענפי ערבה, שמתוך שהטיפות סמוכות מאד זה לזה, אין בעל החצר יכול להשתמש תחתיהם, ולרב יוסף החזיק גם לזה.

דף ז' - ע"ב

השוכר חדר בבית גדול משתמש בחור ובזיזי כותל שבחוץ גם שלא כנגד ביתו עד ד' אמות. השוכר עלייה משתמש בראש הכותל במקום שנהגו כן. אבל בכותל שבגינה - לרבה בר אבוח: לא יתלה עליהם, כיון שאין עשוי להיכנס לתוכו, ולרב נחמן: מותר. וברחבה שאחורי הבתים - לרב נחמן: אין מושכרת לו להשתמש שם, ולרבה: מושכרת.

הסומך קורה על כותל חבירו ולא מיחה בו - עד שלושים יום אינה חזקה לטעון פייסתיך במעות להחזיק שם הקורה לעולם, שעד שלושים יום אין בעל הכותל מקפיד, ושוא לא סמך אלא לצל לימים מועטים. ובסוכה של מצוה - אם השאיר שיהא מונח גם לאחר החג ולא מיחה בו מיד הוא חזקה. וכן אם חיברה בטיט הוא חזקה מייד גם בתוך החג.

שני בתים זה כנגד זה ורשות באמצע - זה עושה מעקה קצת יותר מחצי גג מצד אחד, וכן יעשה השני מצד השני של הגג, ופשוט הוא אם יש רשות היחיד ביניהם, אלא אפילו היא רשות הרבים יכול אחד לכונן חבירו, משום שבני רשות הרבים אינם רואים אותו כשהוא משתמש על הגג רק כשהוא עומד שם ביום, והוא יכול לראות גם כלילה וגם כשהוא יושב. ואפילו כשאחד מהם בנה חציו לפני שתבע חבירו לבנות חצי שלו, אין השני יכול לטעון תעשה כל הכותל בשלך ואשלם לך חלקי, משום שמכביד על כותל הבית ומקלקל.

גג שסמוך לחצר - בעל הגג חייב לעשות מעקה ד' אמות משום היזק ראה, שבגג אין התשמיש קבוע ובחצר התשמיש קבוע, ואין בעל החצר יכול להיזהר מבעל הגג.

שני גגות שסמוכים זה לזה - לשמואל: אינם צריכים מחיצה משום היזק ראה, כיון שאין עושים שם תשמיש צנוע, לרב נחמן: חייבים במחיצה של ט' טפחים כדי שאם יכנס לפנים מן המחיצה יהא נתפס כגבג.

חצר למעלה מגג חבירו - אינו חייב במחיצה משום היזק ראה, שגג אין תשמיש קבוע ויכול להיזהר מבעל החצר.

שתי חצירות זו למעלה מזו - לרב הונא: תחתון בונה כותל מלמטה עד חצירו של העליון, ומשם ואילך מסייע לו העליון. לרב חסדא: העליון מסייע התחתון מלמטה, וכן תניא בברייתא.

בבא בתרא דף ז'. יום ג' פרשת קרח - כ"ז סיון תשפ"ד

אחים שחלקו. כופים על בני החצר ועיר.

דף ז' - ע"א

בית ועליה על גביו שנטבע כותל הבית בארץ עד שירדה העלייה תוך אור הבית ואין בעל הבית התחתון יכול להיכנס לבית אלא בכפיפה, אם יש לבעל הבית התחתון טפחים אין בעל התחתון יכול לחייב העליון לסתור כל הבית כדי שיחזיר ויבנה משום שהעליון יכול לומר שעלייה שלי לא נפלה, אבל ירדו קורות של העליון תוך ט' טפחים יכול לחייבו בכך.

אם לא ירדו קורות העליה תוך ט' של תחתון ורוצה בעל הבית התחתון לשכור דירה לעליון כדי לסתור הבית ולבנות משלו, יכול העליון לעכב משום שאינו רוצה לטרוח לצאת משם ואפילו אין הבית אלא בית אוצר של עצים ותבן משום שטירחא היא לו להוציא העצים והתבן משם.

התנו כשחילקו הבית והעליה ביניהם שאם ירד העליה יכול העליון לסתור ולבנות, רבנן אמרו בשם רב נחמן: היינו כל שאין גובה רובו של התחתון כחצי ארוב ורחבו יכול לכופו, ורבה אמר בשם רב נחמן: היינו כל שאינו יכול להכניס בתוכו חבילות קנים ארוכים ומחזיר עצמו לכל הצדדים.

מי שיש לו חזקה ג' שנים לחלון לאור, אין השכן יכול לבנות כותל כנגד החלון, גם אם רוצה לעשות לו חלון אחר משום שמנעוץ הכותל מחמת המכה, ואפילו אם רוצה לסתור ראש הכותל עד מקום החלונות שעושה יכול לעכב עליו משום שאין טיט חדש נדבק בטיט ישן, וגם אם הוא רוצה לסתור כל הכותל ולבנות מעכב עליו משום שכותל חדש אינו נדבק בבית ישן, וגם אם הוא רוצה לשכור לו בית עד שיסתור כל בית ויבנה מחדש יכול לעכב משום שאינו רוצה לטרוח.

אחים שחילקו ירושה ואחד לקח טרקלין והשני לקח גינה, לרב נחמן: מותר לבעל גינה לבנות כותל כנגד חלון של בעל הטרקלין כיון שאין לו חזקת אורה ואינו יכול לטעון שסתם טרקלין יש לו אור משום שעדיין שמו טרקלין, לרב חמא: יכול בעל טרקלין לומר שחילקנו הירושה על דעת שאדור כאן כדרך שדר בה אבינו שהיה אור מאוויר גינה.

אחים שחילקו ירושה ואחד לקח שדה כרם והשני שדה תבואה, יש לבעל כרם זכות להיכנס עם שווריו ד' אמות בתוך שדה התבואה כדי לחרוש הכרם, משום שבשעה שחילקו שמו החלקים באופן שיהא לבעל הכרם זכות זו [משא"כ כשחילקו הטרקלין והגינה לרב חמא אע"פ שמו שווי הטרקלין כנגד שווי השדה אך לא שמוא טרקלין עם זכות האורה של הגינה].

אחים שחילקו שדות אביהם, לנהרדעי: אין להם זה על זה זכות דרך, חלונות, סולמות, אמת המים, לרבה: יכול לומר חילקנו על דעת להשתמש בהם כדרך ששימש אבינו.

דף ז' - ע"ב

יתומים שהוציאו שטר על לווה של אביהם, והלווה הוציא שובר שפרע לאביהם, לרב חמא: אין גובים מן הלווה ולא קורעים השטר, שמו כשיגדלו היתומים יביאו ראה שהשובר שקר, הלכה: אע"פ שבעלמא הלכה כרב חמא י"א שאין הלכה כמותו ולא מחזיקים בעדי שובר ששיקר, וי"א שהלכה כמותו גם כאן שאם השובר אמת למה לא הוציאוהו בבחי אביהם.

משנה. כופים בן החצר לבנות דלת לשער החצר, ובית שער לשומר שירחיק בני רשות הרבים מלהציץ בחצר, אפילו אם אין החצר סמוך לרשות הרבים שהרי לפעמים יש דוחק ברשות הרבים ונכנסים לחצר, לרשב"ג: אין כופים לבנות בית שער אלא בחצר שסמוכה לרשות הרבים.

חסידי אחד שאלוהו היה רגיל לדבר עימו וכשעשה בית שער שבפנים חצר לא דיבר עימו עוד, משום שדלת החצר נעול והבית שער שבפנים מפקיק קול העניים, אבל עושים בית שער בחוץ באופן שעני יכול להיכנס בתוכו עד שער חצר, וקולו נשמע מבפנים החצר.

כופים בן העיר לבנות, חומה ודלתים ובריח אפילו בעיר שאינה סמוכה לספר, שלפעמים בא גייסות, לרשב"ג: רק בעיר הסמוכה לספר.

כשגובים בשביל חומת העיר גובים לפי רוב הממון שיש לכל אחד ולא לפי רוב נפשות, וגם גובים לפי קירוב הבתים שהקרובים יותר לחומה צריכים לחומת העיר יותר מרחוקים.

תלמידי חכמים בהוצאת חומה, רב יהודה נשיאה: הטיל עליהם הוצאת חומה, ואמר לו ריש לקיש: שאינם צריכים שמירה, משום שנאמר "אספרם מחול ירבו" שפירושו הוא שמעשיהם של צדיקים הוא יותר מחול, וא"כ מה חול הוא חומה ששומר מן הים, הוא מעשיהם של צדיקים לא כל שכן.

"אני חומה ושדי כמגדלות", לרבי יוחנן: אני חומה - זו תורה ושדי כמגדלות - אלו תלמידי חכמים שאינם צריכים חומה, לריש לקיש: אני חומה - זו כנסת ישראל שגודרים עצמם מלהיטמע בין עובדי כוכבים, ושדי כמגדלות - אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות.

בבא בתרא דף ח'. יום ד' פרשת קרח - כ"ז סיון תשפ"ד

גבייה מיתומים ותלמידי חכמים. פדיון שבויים. גבאי צדקה

דף ח' - ע"א

תלמידי חכמים פטורים ממש שאינם צריכים שמירה, שנאמר 'אף חובב עמים כל קדושו בידך והם תכו לרגלך ישא מדברותיך' - אפילו בשעה שאתה מחבב עמים להשליטם על ישראל, שומר אתה על תלמידי חכמים שמכתתים רגליהם מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה, לישא וליתן בדברותיו של מקום. וכן נאמר בבבאיים ובכתובים.

לכריית מים חיים חייב לשתייה - נוטלים גם מיתומים, ואם לא ימצאו מים מחזירים להם. וגם לופדיון מתלמידי חכמים, שאף הם צריכים למים. ודווקא במקום ששוכרים פועלים לחפור, אבל במקום שבני העיר עצמם יוצאים לחפור תלמידי חכמים אינם יוצאים.

רבי פתח אוצרות בשני בצורת, אמר: יכנסו בעלי מקרא בעלי משנה בעלי גמרא בעלי הלכה בעלי אגדה, ולא עמי הארץ, שסובר שבשבילים בא פורענות לעולם. יונתן בן עמרם תלמידו לא רצה ליהנות מכבוד תורה מימיו, ונדחק בין העם ולא הכירו רבי, וביקש מרבו רבי שיפרנסו כמו שחם הקב"ה על הכלב והעורב, והצטער רבי שחשב שפירנס עם הארץ, עד שבדק ומצא שמוסא הוא יונתן תלמידו, אמר רבי: יכנסו כולם.

הטילו על אנשי טבריה מים לעטרת המלך, לא הניח רבי שיקחו מהחכמים, וברחו חצי מאנשי העיר, מחל המלך חצי המס, ברחו חצי השני של אנשי העיר והטילו המס על כובס אחד שנשאר, וברח אותו כובס וביטלו חוב המס. אמר רבי: ראייתם שאין פורענות באה לעולם אלא בשביל עמי הארץ.

מה ששנינו במשנה 'כמה יהא בעיר ויהא כאנשי העיר י"ב חודש' - היינו רק לצורך שערי העיר, אבל לשאר דברים די שדר שם ל' יום.

גובים מיתומים לשמירת העיר ולכל דבר שיש להם הנאה מזה, רבה הטיל צדקה על יתומי בי בר מריון כדי שיהיו חשובים כאביהם, אבל בסתם אין פוסקים צדקה על יתומים אפילו לפדיון שבויים.

דף ח' - ע"ב

איפרא הורמיז אם שבור מלכא, שלחה ארנק מלא דינרים לרב יוסף בשביל מצוה רבה ונתן לפדיון שבויים, ממה שאמרו אין פוסקים צדקה על יתומים גם לפדיון שבויים מזה רואים שפדיון שבויים הוא מצוה רבה.

פדיון שבויים הוא מצוה רבה שנאמר בצרות חורבן 'והיה כי יאמרו אליך אנה נצא ואמרת אליהם כה אמר ה' אשר למות למות ואשר לחרב לחרב ואשר לרעב לרעב ואשר לשבי לשבי, חרב קשה ממות שמתנוול ומתלכלך בדם וכן נאמר 'יקר בעיני ה' המותה לחסידיו', רעב קשה מחרב שמצטער ונאמר 'טובים היו חללי חרב מחללי רעב', שבי קשה מכולם שהוא ביד העכו"ם לעשות בו כרצונו.

קופת צדקה המתחלק לעני העיר מערב שבת לערב שבת נגבית בשנים כיון שממשכנים לעשירי בעל כרחו אפילו בערב שבת ולא עושים שררות על הציבור פחות משניים, ומתחלק בשלשה מפני שהוא כדיני ממונות לעיין כמה לתת לכל אחד.

תמחוי המתחלק בכל יום לעניי עולם נגבית ומתחלקת בשלשה, שהגביה והחלוקה בו זמנית.

רשאים בני העיר לעשות קופה תמחוי, ותמחוי קופה ולשנות למה שירצו, ולהתנות על המידות להגדיל או להקטין, ועל השערים שלא למכור חטים ויין יותר מכך וכך, ועל שכר פועלים, ולקנוס את העובר על קיצת דבריהם אפילו אם הוא שלא כדברי תורה.

גיזבר יחיד נאמן להיות גיזבר, ולכן מאמינים גם לשני אחים לגזברים.

'המשפכלים יזהירו כוזהר הרקיע' זה דיין שדן דין אמת לאמתו וגבאי צדקה. 'מצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד' אלו תלמידי תינוקות שמתלמדים ומחנכים אותם בדרך טובה כרב שמואל בר שילת שלא ראה גינתו אלא לאחר "ג שנה מפני שהיה רגיל ללמד לתלמידיו באמונה ולשבת עליהם תמיד, וגם כשהיה בגינתו דעתו עליהם. 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו' אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה תמיד.

גבאי צדקה אינם רשאים מפני החשד לפרוש זה מזה שלא יאמרו זה הגובה יחידה דעתו לגנוב, אבל זה פורש לחנות לגבות מיושבי החנות וזה פורש לשער החנות לגבות מיושבי השער, ובלבד שיראו שניהם כאחד.

גבאי צדקה שמצא מעות בשוק, וכן אם היה נושה בחבירו מנה ופרע בשוק לא יתנו לכיסו שלא יאמרו מעות של צדקה הוא גונב אלא נותנם לתוך ארנקי של צדקה, ולכשיבאו לביתו יקח משם.

גבאי צדקה שאין להם עניים לחלק פורטים הפרוטות לדינר כסף שהפרוטות של נחושת מחליד, ואין פורטים לעצמם פן יחשדו שפורט בזול.

גבאי תמחוי שאין להם עניים לחלק מוכרים לאחרים ולא לעצמם.

מעות של צדקה אין מונים אותם שתיים שתיים שמא יאמרו שניים הוא נוטל, אלא אחת אחת.

גבאי צדקה יכול להתנות עם הציבור שעושה קופה אחת ומחלק מזה בין לעניי העיר ובין לעניי העולם, רב אשי אמר שהוא אינו צריך להתנות, לפי שכל מי שנותן לו צדקה נותן על דעת שרב אשי יחלקו כראות עיניו.

בבא בתרא דף ט'. יום ה' פרשת שלח - כ"ח סיון תשפ"ד

דף ט' - ע"א

טבחי העיר שהסכימו ביחד שכל אחד ישחוט ביום שלו וכל מי ששוחט ביום של חבירו יקרעו לעור של הבהמה ששחט, אם יש אדם חשוב באותו מקום אין תוקף לתנאי אלא אם התנו כן בפניו, ואם לא התנו כן בפניו ועבר אחד מהם וקרע העור חייב לשלם, ואם אין אדם חשוב באותו מקום יש תוקף לתנאי שרשאים בני העיר לקנוס העובר על דבריהם אע"פ שאינו חייב מדין תורה.

אין מחשבים עם גבאי צדקה וגזברי הקדש לומר היכן נתתם מעות שגביתם, שאין צריך לחושדם.

גם שיש לאדם גיזבר נאמן בתוך ביתו יצור וימנה הכסף שמוסר בידו.

בא עני ואמר פרנסוני או בא ערום ואמר כסוני, לרב הונא: בודקים אותו למזונות שלא יהיה רמאי ואין בודקים אותו לכסות, לרב יהודה: בודקים לכסות ולא למזונות, ותנאי כוותיה.

אין פוחתים לעני העובר ממקום למקום מכיכר הלקוח בפונדיון כשלוקחים ד' סאה חיטים בסלע, אם הוא לן שם בלילה נותנים לו צרכי לינה והיינו מטה וכו', ואם נשאר שם שבת נותנים לו ג' סעודות, ואם חוזר על הפתחים אין נזקקים לו לתת לו מתנה מרובה מן הקופה, אלא מתנה מועטת.

לעולם אל ימונע עצמו מלתת שלישית השקל לצדקה בכל שנה.

שקולה צדקה כנגד כל המצות.

גדול המעשה את אחרים לצדקה יותר מן העושה שזוכה לפרוש לרעב לחמו, ואם לא זכה המלכות לוקחים ממנו מיסים.

בזמן שבית המקדש קיים אדם שוקל שקלו לצורכי קרבנות ומתכפר לו, ועכשיו שאין בית המקדש קיים אם עושה צדקה מוטב ואם לאו באים עכו"ם ונוטלים ברוע ואעפ"כ נחשב להם לצדקה שנותנים אותו לעניים.

דף ט' - ע"ב

וילבש צדקה כשריון, כמו שריון שכל קשקש וקשקש מצטרף לשריון גדול אף צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול, וכן 'וכבגד עדים כל צדקתינו' כבגד שכל נימא וחוט מצטרף לחשבון גדול כבגד להגן.

רבא קרא לרב ששת עולא משגש ארחתיה דאימיה [עולל שגרם לאמו מהומה ושגעון להטות מדרך שאר הנשים ולהתבזות] משום שרב אחדובי בר אמי נהג לרב ששת בבדיחותא לפי שהיה רב ששת נכשל בתשובות אליו ונחלש דעת רב ששת ונעשה רב אחדובי אילם ושכח תלמודו, וביקשה אמו של רב ששת שיתפלל עליו ולא רצה עד שרבה שיסתכל על דדיה שיגב מהם והתפלל והתברא.

מצורע בז' ימי ספירה מטמא אדם, שנאמר כיבוס בגדים בימי ספירה ונאמר כיבוס בגדים בימי חלוטו, ובימי חלוטו מטמא אדם אף בימי ספירה כך.

גדול העושה צדקה בסתר שנאמר בה 'מתן בסתר יכפה אף ושחד בחיק חמה עזה' יותר ממשא רבינו שנאמר בו 'כי יגורתי מפני האף והחמה', לרבי אלעזר: מתן בסתר כופה אף וחמימה, לר' יצחק: אף כופה, חימה אינו כופה.

כל דיין שנוטל שוחד מביא חמה עזה לעולם.

הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות והמפייסו בדברים מתברך בי"א ברכות.

'רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד', לרבי יצחק: שכל הרודף אחר צדקה הקב"ה ממציא לו מעות ועושה בהן צדקה, לרב נחמן בר יצחק: הקב"ה ממציא לו בני אדם מההוגנים לעשות להם צדקה כדי לקבל עליהם שחר.

זיהוי מוכשלים לפניך בעת אפך עושה בהם' אמר ירמיה לפני הקב"ה ריבונו של עולם אפילו בשעה שכופים את יצרם ומבקשים לעשות צדקה הכשילם בבני אדם שאינם מהוגנים כדי שלא יקבלו עליהם שחר.

בבא בתרא דף י'. יום ו' פרשת שלח - כ"ט סיון תשפ"ד

חשיבות נתינת צדקה.

דף י' - ע"א

'רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד' כל הרגיל לעשות צדקה יהא לו בנים

בעלי חכמה [שנאמר בחכמה כי מוצאי מצא חיים] בעלי עושר [צדקה] בעלי אגדה [כבוד].

הקב"ה אוהב עניים שהרי ציווה לפרנסם, ואינו זנם ומפרנסם בעצמו כדי שניצולו אנו מגיהנום על ידיהם.

טורנוסרופוס הרשע טען לרבי עקיבא שהנותנים צדקה ראוי שיתחייבו גיהנום, כמלך בשר ודם שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורים וציווה שלא להאכילו ולהשקותו וכי אין המלך כועס על מי שמאכילו ומשקהו ונאמר 'כי לי בני ישראל עבדים', וענה לו רבי עקיבא נאמר 'בנים אתם לה' אלוקיכם' ומלך שחשב בנו בבית האסורים אע"פ שציווה שלא להאכילו ולהשקותו המלך משגר דורון למי שמאכילו ומשקהו, וא"ל שבזמן שאינם עושים רצון המלך נקראים עבדים, וא"ל נאמר 'הלא פרוס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית', אימתי פרוס לרעב לחמך בזמן שעניים מרודים תביא בית היינו בזמן שמלכות רומי שולטים.

כשם שמזונות האדם קצוב לו מראש השנה כך ההפסד, זכה למזל טוב 'הלא פרוס לרעב לחמך' ונותנם לעניים, לא זכה 'ועניים מרודים תביא בית' והמלכות לוקחת ממנו מיסים.

רבן יוחנן בן זכאי ראה בחלום שיהא הפסד לקרוביו שבע מאות זוז באותו שנה והיה מחייבם כל השנה בדברים וגבה מהם צדקה שבע מאות זוז פחות שבע עשרה, בערב יום הכיפורים לקח הקיסר מהם שבע עשרה זוז, ואמר להם רבן יוחנן בן זכאי שלא יחשבו שמא יפסידו עוד, שזוזים אלו הוא מה שהשאיר בידם משבע מאות שהיו צריכים להפסיד, ולא גילה להם בשעה שלקח מהם צדקה כדי שיעשו המצוה לשמה. רב פפא כמעט שנפל והיה לו חלישות הדעת מכך, שאם נפל היה מת בסקילה כמחללי שבת ועובדי כוכבים, ואמר לו חייא בר רב מדפתי ששמא בא עני לפניו ולא פירנסו וכל המעלים עיניו מן הצדקה כאילו עובד עבודת כוכבים.

כל צדקה וחסד שישראל עושים בעולם הזה, עושה שלום גדול ומליץ יושר בין ישראל לאביהם שבשמים.

גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה.

עשרה דברים קשים נבראו בעולם הר קשה ברזל מחתכו, אש מרכז ברזל, מים מכבים אש, העבים נושאים מים, הרוח מפזרת עבים, הגוף סובל רוח, פחד שובר גוף, יין מפגי פחד, שינה מסירה יין, מיתה קשה משינה, וצדקה מצלת מן המיתה שנאמר 'וצדקה תציל ממות'.

מידת בשר ודם אדם מביא דורון גדול למלך ספק מקבל ואפילו מקבל ספק רואה פניו, מידת הקב"ה אדם נותן פרוטה לעני זוכה ומקבל פני השכינה משום שנאמר 'אני בצדק אחזה פניך'.

רבי אלעזר נתן פרוטה לעני ואח"כ התפלל משום אני בצדק וכו'.

'אשבעה בהקיץ תמונתך' אלו תלמידי חכמים שמנודים שינה מעיניהם בעולם הזה ובשכר הקייצה הקב"ה משיבע מזיו השכינה לעולם הבא.

'מלוה ה' חונן דל' החונן דלים כביכול נעשה מלווה להקב"ה ונאמר 'עבד לווה לאיש מלוה'.

דף י' - ע"ב

נאמר שני פעמים וצדקה תציל ממות, שמציל מדינה של גיהנום, ואם נותנה ואינו יודע למי ואין העני יודע ממי נוטל מצילו ממיתה משונה, כגון שנותנה לקופה של צדקה שממונה עליה נאמן כרבי חנניה בן תרדיון.

מה יעשה וזהו לו בנים זכרים, לר"א: יפזר מעותיו לעניים, לרבי יהושע: ישמח אשתו לדבר מצוה.

אמר משה לפני הקב"ה ריבונו של עולם במה תרום קרן ישראל א"ל ביכי תשא' - ככופר לצדקה.

שאלו את שלמה בן דוד עד היכן כח הצדקה א"ל הפסוק 'פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד', או שאמר הפסוק 'הוא מרומים ישכון מצדות סלעים משגבו (משום) שלחמו ניתן ומימיו נאמנים'.

שאלו את שלמה איזהו בן עולם הבא אמר להם 'כל שכנגד זקניו כבוד' שחולקים להם כבוד בעולם הזה מחמת חכמת זקנתם.

רב יוסף בריה דרבי יהושע פרהה רוחא א"ל אביו מה ראית א"ל עולם הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה א"ל עולם ברור ראיתי, ואמר שבני תורה כשם שהם חשובים למטה כך הם חשובים למעלה, ושמע שהיו אומרים אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו, והרוגי מלכות אפילו כהרוגי לוד אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתם.

'צדקה תרומם גוי וחסד לאומים חטאת' צדקה תרומם גוי - היינו ישראל אבל חסד לאומים - הוא חטא,

לרבי אליעזר: שאינם עושים אלא להתגדל,

לרבי יהושע: שאין עושים אלא כדי שתימשך מלכותם,

לרבן גמליאל: שאינם עושים אלא להתנאות בו וכל המתגאה נופל לגיהנום,

לרבי אליעזר המודעי: אין עושים אלא לחרף אותנו בו,

לרבי נחניאי בן הקנה: 'צדקה תרומם גוי וחסד' היינו לישראל 'ולאומים' חטאת,

לרבן יוחנן בן זכאי: 'צדקה תרומם גוי וחסד לאומים' שמכפר לעכו"ם כשם שחטאת מכפרת על ישראל, והודה רבן יוחנן בן זכאי לפירוש רבי נחניאי בן הקנה.

ישראל האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיה בני ושאיזכה לעולם הבא הרי זה צדיק גמור שדעתו לשמים ואינו מהרהר אחר מדת הדין גם אם לא יחיה, אבל עכו"ם הנותן על דעת כן חטא הוא שאינו נותן אלא על דעת כן ואם לא הוא מתחרט.